

Emekli Amiral Dr. Ömer Fuat Keskin'in E. v. Behring'e ait hatıraları

Dr. Feridun Frik

Emekli Amiral
Dr. Ömer Fuat Keskin

Bahriye nezareti Sıhhiye Reisliğinden Emekli Amiral Dr. Fuat Keskin, Behring ile çalışma arkadaşlığı etmiş bulunduğu bulduğundan, değerli meslektaşımızı Suadideki evinde ziyaret ettik.

Meslek hayatında ellinci sene jübilesini idrak etmek bahtiyarlığına, geçen sene kavuşmuş olan ve bir müddet evel bir hastalık geçirmiş bulunan Amiral Fuat, büyük bir neşe ve zindelik içinde bularak sevindik ve Behring'e ait konuşuklarımızı Dirim'de neşretmek üzere not ettik :

1889 tarihinde, 20 yaşında, tıbbiyeyi bitirenler içerisinde en genç çıkanlardan biri olan Dr. Ömer Fuat, bahriyeye daha o zamanlar ayrılmış ve 1893 senesinde mümarese için Almanyaya gitmiştir. Kısa bir müddet Berlinde kaldıktan sonra, Bonn dahiliye kliniklerinde çalışan Dr. Ömer Fuat, 1894 senesinde Marburg şehrindeki Behring müessesesine gitmiştir. Müessese bu tarihte mütevazı ve bir katlı binası içinde bulunuyordu. Fakat Behring'in daha o zaman Almanyaya hudutlarını aşmış olan şöhreti, oraya birçok üniversite talebesini topluyordu.

Dr. Ömer Fuat, müessese direktörü olan Behring'e müracaatını şöyle anlatıyor :

« Marburg'a geldiğimün etesi günü Behring'in yanına çıktım. Orta boylu, orta bünyeli, sima hatları bakımından Şarklı ve hattâ Asyalıyı andıran sakallı bir zatla karşılaştım. Sıhhatli ve enerjik bakışlarla ve büyük bir nezakette beni kabul etti. İlk defa olarak yanında bir Türk doktoru çalışmasından büyük bir haz duyduğunu söyledi, ve nerelerde çalıştığımı sordu. Kendisine gelmezden evel çalıştığım yerlerin isimlerini saydım, sükûnetle dinledi ve : bunların hepsi güzel; yapacağınız iş ile söylediklerinizi ispat etmek için yarın bana, laboratuvarında çalışmak için en lüzumlu vasıtaları hazırlayınız, dedi, ve bana müessese-de yatmak üzere bir oda tahsis etti.

Sonra beni Marburg'un bir lokantasında öğle yemeğine davet etti. Behring o zaman henüz evlenmemişti. Bekâr hayatı yaşayanlar gibi, davetlilerini ancak dışarıdaki lokantalara götürürdü. Muavinini de beraber getirdiği bu yemekte benimle çok yakından ve eski bir dost gibi görüştü. Gayet neşeli, fevkalâde mütevazı ve gayet nazik bir sohbet içinde birkaç saat geçirdik.

Ertesi günü laboratuvar hademesi delâletiyle herşeyi hazırlamış olmaktadır

memnun, profesörü ziyaret ettim. Bir gün evelki Behring ile iş başında ilk defa temas ettiğim Behring arasında büyük bir tenakuz vardı. Gayet ciddi, sert ve kısa cümlelerle bana ilk nasihati şu oldu: Hazır bulunan materyel üzerinde çalışmak talebelere yakışır. Bir müessese idare edecek sizin gibi insanlar, herşeyi kendi elile hazırlamak mecburiyetindedirler, dedi ve laboratuvar hademesini çağırarak bunların hepsini geri almasını tenbih etti. Bu ilk dersten aldığım istifade bütün ömrümce mesaimde rehber olmuştur.»

Dr. Ömer Fuat 8 ay kadar Behring'in yanında kalmış ve bu müddet zarfında kendisine hakikî bir çalışma arkadaşı olmuştur.

Behring, sabahları pek erken işe başlamış. Fakülte talebesine gösterilecek ders için hazırlanacak preparasyonların birçoğunu Dr. Ömer Fuat'a hazırlatır ve talebeyle verilecek izahatta iki muavini ile birlikte onu da çalıştırmış. Kısa bir zaman zarfında kendisine büyük bir itimatla bağlanan Behring, müessesesinde bulunduğu müddetçe Ömer Fuat'a yaptırdığı birçok preparasyonları, müessesenin koleksiyonuna koymak üzere saklamış. Akşam geç vakte kadar müessesede meşgul olan Behring, pazar günleri de önce müesseseye uğrar, sonra herşeyi yolunda görmüş insanların duyduğu huzur içinde ve çok defa muavinlerle beraber civardaki şehirlere gezmeler yaparmış.

Dr. Ömer Fuat difteri bahsi hakkındaki dersin intubalarını şöyle anlatıyor:

«Difteri serumu keşfedileli henüz birkaç sene geçmişti, serum bahsini talebeyle anlatırken, (birkaç sene evel difteriye karşı serum bulunmuştur. Alınan iyi neticeler bu hastalıkla mücadele için elimize iyi bir silâh vermiştir. İlk tecrübelerde şu neticeler alınmıştır. Sonraki tecrübeler şu şekilde sona ermiştir.) gibi cümlelerle konuşuyor ve kendisinden hiç bahsetmiyordu. Her cümleinin sonunda talebe büyük bir heyecan içinde üstadı alkışlıyor, o yine aynı mütevazı eda ile dersine devam ediyordu.»

Dr. Ömer Fuat gece yarısına kadar çalıştığı Behring laboratuvarlarında geçirdiği istifadeli ve şimdi maziye karışmış hatıralarını dünkü gibi anlattıktan sonra bir fıkra ilâve etti:

«Raşit Tahsin merhum bir kongreden dönüşte Marburg'a geleceğini bildirmişti. Pazara tesadüf ettiği ve profesör de o pazar laboratuvara uğramıyacağını söylediği için istasyonda kendisini karşıladıktan sonra şehri gezdirdim, ve ertesi günü Heidelberg'te bulunan Dr. Hakkı Şinasiye gitmek üzere uğurladım ve laboratuvardaki vazifeme koştum. Profesörün ilk işi bir gün evel nerede olduğumu sormak oldu. Kendisine vaziyeti anlattım. Misafiri karşılamakla iyi birşey yaptınız, fakat onu da laboratuvara kadar getirmekle hem müesseseyi gezdirmek, hem de vazifeyi ihmal etmemek suretile daha iyi bir iş yapmış olabilirdiniz, dedi. Yanında bulunduğum müddet zarfında Behring'in bana ikinci ihtarı da bu oldu.»

Dr. Ömer Fuat, birçok tanınmış Alman âlimleri ile Behring'in daha o zaman sıkı münasebetleri olduğunu, bu meyanda Salvarsan kâşifi Ehrlich'i Behring'i ziyaret edenler arasında tanımak fırsatına mazhar olduğunu söyledi.

Fransız âlimi Roux ile Behring'in muhaberelelerini hatırlıyor, bu Fransız âliminin daha o zaman Behring'in difteri toksinini bulmak ve serumunu keşfetmek suretile elde ettiği muvaffakiyetin Fransada kendisi tarafından tatbik edildiğini tasdik ettiğini ilâve etmektedir.

Behring gibi büyük bir âlimin çalışma tarzına bir misal olmak üzere Dr. Ömer Fuat şu fıkrayı da ilâve etti :

«Bir gün bir şehir hastanesinde kolera şüphe edilen bir vaka görülmüş. Hastadan alınan maddei gaita bize de gönderildi. 8 saat sonra hastalığın kolera olmadığını tesbit ettim. Aynı neticeler başka laboratuvarlarda da teyit edildi ve bu hadise Behring'in bana olan itimadını arttırdı.

Yine bir gün bir şarbon şüphesi ile yaptığımız muayenede mikroskop preparasyonunu kendisine gösterdiğim zaman kültür ile de tahkik edip etmediğini sordu. Mikroskopla bu kadar aşikâr müsbet olan bir vakayı koca âlimin ayrıca tetkike lüzum görmesine hayret ettim. Fakat kültür muayenesini yapıp da menfi netice aldıktan sonra Behring'in tavsiyesinde ne kadar haklı olduğunu anladım.»

Dr. Ömer Fuat Behring ile olan çalışma birliğinden sonra Erlangen'de bir müddet kalıp İstanbula döndüğünü ve 1898 senesinde Etfal hastanesine tayin edilerek 1909 senesine kadar hastanede vazife gördüğünü, bu esnada 1907 senesi yaz aylarında Behring'in 3 hafta için İstanbulu ziyarete geldiğini söyleyerek bu ziyarete ait hatıralarını şöyle anlattı :

«Behrin Parapalası otelinde kalıyordu. İlk defa olarak geldiği İstanbuldan çok hazetmişti, burada 20 gün kadar kaldı. Şerefine Etfal hastanesinde mükellef bir merasim yapıldı ve büyük âlime ayrıca hükümet tarafından nişan verildi.»

ATEBRINE

Pour injectione

Zerk şeklinde kullanılmak üzere, malarya tedavisinde ideal şizont ilâcı.